

Politisk plattform

ALENE-
FORELDRE-
FORENINGEN

april 2019

Innhold

OM ALENEFORELDREFORENINGEN (AFFO)	2
VÅR MÅLGRUPPE	2
FATTIGDOMSBEKJEMPELSE	3
KUNNSKAP OG FORMIDLING	3
PRIVATØKONOMI	4
BARNETRYGD	4
OVERGANGSSTØNAD	4
STØNAD TIL BARNETILSYN	5
KONTANTSTØTTE	5
SOSIALHJELP	5
BOLIG	6
BARNEHAGE, SFO OG AVLASTNING	6
UTDANNING	7
HELSEHJELP	7
FRITID	8
FORELDREPERMISJON	8

Om Aleneforeldreforeningen (AFFO)

Aleneforeldreforeningen ble etablert i 1966. Våre viktigste oppgaver er politisk arbeid på vegne av aleneforeldre, informasjonsspredning om aleneforeldres situasjon og rettigheter, samt bygging av sosiale nettverk for våre medlemmer. Hovedmål for arbeidet er å sikre barn av aleneforeldre like gode oppvekstvilkår som andre barn i Norge.

Foreningen drives sentralt på frivillig basis av et landsstyre med bred sammensetning, støttet av et sekretariat i Oslo. Vi deltar i flere paraplyorganisasjoner for fattigdomsbekjempelse og fremmer medlemmenes interesser i politiske fora.

AFFO driver egen opplysningstjeneste om rettigheter og muligheter for vår målgruppe, både medlemmer og andre aleneforeldre. Vi opplever stor etterspørsel etter råd og veiledning gjennom denne tjenesten. Henvendelsene er i stor grad knyttet til fordeling av samvær, og spørsmål om økonomiske og juridiske rettigheter. Dette likepersonsarbeidet prioriteres høyt av AFFO og vi opplever at det er av stor nytte for de som kontakter oss.

Gjennom AFFOs mange lokallag rundt omkring i landet legger vi til rette for møteplasser hvor aleneforeldrefamilier møtes og bygger nettverk. Dette arbeidet drives fullt ut på frivillig basis. Vi tilbyr sosiale – og ofte subsidierte – aktiviteter til både barn og foreldre.

I Oslo driver vi Rødhette, et avlastningstilbud for aleneforeldre finansiert av kommunen, og i Bærum driver vi Trollhuset, et aktivitets- og treffsted for aleneforeldre og barn.

Vår målgruppe

Aleneforeldre er en sammensatt gruppe, og det er viktig for oss å nyansere bildet. Vi vil bli kvitt gamle fordommer rundt den enslige forsørgeren, samværsforelderen og bidragsbetaleren. Uttrykket «enslig forsørger» er like aktuelt for både kvinner og menn og kan brukes i mange ulike familiesituasjoner. Vi ønsker først og fremst å jobbe for barnets beste, og dermed er valg av omsorgsløsning underordnet. Det viktigste er at foreldrene i fellesskap finner frem til den løsningen som best ivaretar deres barn, og man skal heller ikke glemme at noen barn bare har én forelder, med de ekstra utfordringer det innebærer.

Fattigdomsbekjempelse

Vår aller viktigste sak er å hindre at barn vokser opp i fattigdom. AFFO er medlem av «Samarbeidsforum mot fattigdom i Norge», et landsdekkende nettverk av organisasjoner med bred og verdifull erfaring som brukere av velferdstjenestene. Vi har vært en aktiv medspiller i Samarbeidsforumets kampanje «1 av 10», som krever følgende strakstiltak:

- At barnetrygden prisjusteres og er universell
- At vanskeligstilte skal ha lovfestet rett til varig bolig
- At livsoppholdssatsene oppjusteres til et anstendig nivå (SIFO-satser)
- At barnefamiliene sikres en forutsigbar inntekt de kan leve av

NSBs tall fra 2016 viser at barn av aleneforeldre har mer enn tre ganger større sannsynlighet for å leve i en fattig familie enn andre barn. Nesten halvparten av enslige forsørgere sliter med boutgifter, mot én av fire i befolkningen generelt. Ulikheten i inntekt mellom aleneforeldrefamilier og andre barnefamilier har vokst de seneste 10–15 årene.

Aleneforeldreforeningen ønsker å kjempe for barnas rett til en god oppvekst, gjennom å informere politikere og myndigheter om konsekvensene av økonomisk utrygghet. Ingen barn eller voksne skal oppleve ekskludering og utenforskap på grunn av dårlig økonomi. Vi vet også at nettverksbygging blant aleneforeldre kan forebygge ensomhet og isolasjon.

Kunnskap og formidling

AFFO skal være ombud for alle barn som ikke bor sammen med begge foreldre. Vi ønsker at myndighetene skal ha riktig informasjon om barnas situasjon, og dette kan vi bidra til gjennom innspill fra vår medlemsgruppe. Samtidig driver vi opplysning om sosialpolitiske, økonomiske, familierettslige og kulturelle spørsmål overfor aleneforeldre.

Konkret bidrar foreningen med blant annet:

- Arbeid for vår målgruppe i NAVs brukerutvalg, både sentralt og på fylkesplan
- Utarbeidelse av høringsvar til offentlige myndigheter i saker som vedrører aleneforeldre
- Å være en kunnskapsformidler overfor politikere, andre myndigheter og publikum generelt, for å bedre levekår og rettigheter til aleneforeldre og deres barn

- Å kjempe for aleneforeldre og deres barn, mot diskriminering, og for like rettigheter
- Å opplyse media om aleneforeldre og deres barns behov og rettigheter

Privatøkonomi

Barn som har én forsørger, har mer enn tre ganger så stor sannsynlighet for å havne i lavinntektsgruppen som barn med to forsørgere (SSB 2016). AFFO krever umiddelbar stans av kutt i ordninger som skal sikre enslige forsørgere en levedyktig økonomi. Følgende ordninger er sentrale for aleneforeldre:

Barnetrygd

AFFO mener at en vesentlig økning av barnetrygden er nødvendig for å bekjempe barnefattigdom. Barnetrygden har ikke vært indeksregulert siden 1996, mens alle barnefamilienes kostnader har økt. De siste månedene har regjeringen forhandlet om en mindre økning av barnetrygden. AFFO ønsker en slik økning velkommen, men understreker at dette må være første steg i videre arbeid med å forebygge sosial og økonomisk ekskludering, ikke en hvilepute.

Videre mener vi at barnetrygd (og grunnstønad) må holdes utenfor ved beregning av økonomisk sosialhjelp. Når disse blir regnet som inntekt, vil mange av de økonomisk sett svakeste familiene i samfunnet i realiteten ikke motta barnetrygd (eller grunnstønad). Barn av sosialhjelpsmottakere ender opp med å brødfø sine foreldre for midler som er ment å dekke barnas behov.

Overgangsstønad

Overgangsstønaden skal sikre inntekt til livsopphold for enslige foreldre som ikke har mulighet til å forsørge seg selv på grunn av omsorg for barn. I 2016 ble det innført endringer i overgangsstønaden som førte til at mange mistet retten til denne stønaden. Det er i hovedsak unge aleneforeldre som ønsker en utdanning for å kunne forsørge seg selv og sine barn, som ble rammet av disse endringene. De ytelsene som Lånkassen bidrar med, strekker ikke til, og de aller fleste må jobbe ved siden av studiene for å klare seg. Er man alene med omsorgen for barn, blir det vanskelig – om ikke umulig – å kombinere dette med arbeid. Utdannelse og

arbeidslinjen som kan være veien ut av fattigdom for mange, ble dermed et eksklusivt gode forbeholdt de få.

Dette kan vi ikke akseptere, og AFFO krever derfor at overgangsstønden styrkes. Det er politikernes ansvar at alle barn har muligheten til å vokse opp i trygge økonomiske kår, og en opprettholdelse av overgangsstønden på minimum dagens nivå er viktig for å sikre dette.

Stønad til barnetilsyn

Stønad til barnetilsyn utbetales til enslig mor eller far ved dokumenterte utgifter for pass av barn. I første omgang får man den til og med fullført fjerde skoleår. Hvis man jobber skift/turnus, har langvarig fravær fra hjemmet eller barnet har spesielle behov, er det mulig å søke støtte også for eldre barn.

Dagens ordning fungerer i hovedsak godt, og det er viktig å sikre at ikke regelverk og praksis strammes inn. I de fleste tilfeller vil et mer fleksibelt barnehage- og SFO-tilbud være det beste for barn av aleneforeldre som har alternative arbeidstider. Men hvis dette ikke er mulig, vil støtte til andre tilsynsordninger for barna fremdeles være viktig.

Kontantstøtte

AFFO mener at kontantstøtten bør avvikles, og at disse midlene overføres til mer målrettede tiltak. Vi vil spesielt peke på en utvidet foreldrepermisjon som en mer egnet ordning, da denne også vil bidra til at flere fedre øker samvær med sine små barn.

Sosialhjelp

Ordningen med økonomisk sosialhjelp er til for å hjelpe vanskeligstilte personer som av ulike grunner ikke kan sørge for eget livsopphold. I dag vedtar politikere i den enkelte kommune veiledende satser for sosialhjelp. Staten har anbefalt kommunene å bruke statlige veiledende satser. En del kommuner har likevel egne satser. Bruk av lavere satser enn det staten anbefaler, fører til vanskelige økonomiske forhold for aleneforeldre.

AFFO mener at nasjonale satser for livsopphold bør benyttes i alle kommuner og legges til grunn ved utregning av økonomisk sosialhjelp. Satsene er i utgangspunktet høyere enn statens veiledende norm for sosialhjelp. Dette vil bidra til økt utjevning og rettferdighet.

Bolig

Bolig er kostbart på det frie marked, enten man skal kjøpe eller leie. Mange aleneforeldre har ikke tilgang til en stabil bolig på grunn av dårlig økonomi. Hyppig skifte av bolig er negativt for barns trygghet i oppveksten. AFFO ønsker at alle får tilgang til en trygg bolig.

Husbankens ordning for bostøtte er viktig for vår gruppe. AFFO ønsker at startlån og tilskudd til bostøtte styrkes, for å sikre alle en god bolig. Vi vil jobbe for økt og helhetlig boligsosialt arbeid og økt sosial boligbygging.

Inntektsgrensene i Husbankens ordninger er satt meget lavt. Prisene for både å eie og å leie bolig har gått kraftig opp i senere år over hele landet. AFFO støtter en indeksregulering av satsene for å motta bostøtte. Vi støtter opp om tiltaket «Eie til leie», som kan bidra til at familier med begrenset økonomi kan bli eiere av egen bolig. AFFO ønsker at flere kommuner benytter denne ordningen.

Barnehage, SFO og avlastning

Lite fleksible åpningstider i barnehage medfører at mange aleneforeldre må redusere sin arbeidstid. Ved skift-/turnusarbeid finnes sjelden tilbud om egnet barnetilsyn i offentlig regi. Private tilsynsordninger/barnepassere er ofte ustabile løsninger. AFFO kan ikke se at dette bidrar til gode oppvekstvilkår for barn. Vi mener derfor det er helt nødvendig å tilby mer fleksible åpningstider i norske barnehager og skolefritidsordninger. Dessuten bør barn av enslige forsørgere ha prioritert plass i barnehagen, da disse familiene generelt har større utfordringer enn andre med å få hverdagen til å gå opp.

I Sverige er det prøvd ut en løsning med kvelds- og nattåpne barnehager. Det er gode grunner til å prøve ut dette her også. AFFO ønsker en begrenset utprøving i første omgang for å samle erfaringer.

Enkelte aleneforeldre har veldig lite tilgang på avlastning utenom vanlig arbeidstid. Hvis man er alene med barn, og nettverket er lite, vil mulighet for ekstra avlastning innenfor trygge rammer kunne bety mye. AFFO har i 25 år drevet Rødhette, som er et slikt tilbud i Oslo, og vi vil oppfordre andre norske kommuner til å etablere liknende ordninger.

Utdanning

Elever i videregående skoler har i noen tilfeller rett til grunnstipend til utdanning. Denne ordningen er behovsprøvd mot foreldrenes inntekt. Normalt betaler den såkalte samværsforelder et barnebidrag, men ikke alltid. I tilfeller hvor samværsforelder er fritas for bidragsplikt, blir det feil om begge foreldres inntekt regnes med ved vurdering av søknad om utdanningsstipend. AFFO oppfordrer derfor til at kun reell inntekt, som kommer barnet til gode, tas med ved slik behovsprøving.

Borteboerstipend bidrar til lik rett til utdanning over hele landet. AFFO er opptatt av at denne ordningen fremdeles skal være uavhengig av foreldrenes økonomi.

Helsehjelp

Barn som vokser opp utenfor en tradisjonell kjernefamilie må ha tilgang til samme helsehjelp som andre barn. Dette er normalt ikke noe problem i primærhelsetjenesten. Har barnet behov for mer omfattende helsehjelp, organisert gjennom spesialisthelsetjenesten, er dette ikke like selvsagt. Hovedregelen er da at begge foreldre skal samtykke i behandling. Dette kan særlig være relevant når barnet trenger psykisk helsehjelp.

Det er viktig at barna ikke blir lidende når foreldrene er i konflikt. Barnas behov skal selvsagt prioriteres. Når foreldrene ikke er enige, for eksempel om hvorvidt barnet skal gå til en psykolog, er det likevel mulig for helsepersonell å gi slikt tilbud, dersom det anses at barnets liv og helse er i fare. Tolkningen av denne bestemmelsen er til tider en utfordring.

AFFO ønsker

- en klarere veileder for helsepersonell, slik at alle barn med behov for helsehjelp kan sikres det
- at alle barn berørt av et samlivsbrudd gis et likeverdig helsetilbud, uavhengig av bosted
- at barn i familier med høyt konfliktnivå, skal få tilbud om psykisk helsehjelp

Fritid

Aktiviteter i fritiden er viktige for barns utvikling, De bygger sosiale ferdigheter, og de bidrar til tilhørighet og felleskap. Fritidsaktiviteter er dyrt. Familiens økonomi skal ikke avgjøre hvorvidt et barn har mulighet til å delta i aktiviteter. AFFO ønsker en nasjonal ordning som sikrer at barn i lavinntektsfamilier kan delta i idrettsforeninger og på andre fritidsaktiviteter på lik linje med andre barn.

Gjennom våre lokallag tilbyr AFFO et bredt spekter av sosiale aktiviteter for foreldre og barn til en rimelig pris, samt arenaer for selvhjelp/likemannsarbeid. Forebyggende arbeid er viktig for å unngå sosial ekskludering og utenforskap, og vi bidrar til kommunenes arbeid i så måte.

Gode ferietilbud til barnefamilier med dårlig økonomi er på samme måte et viktig tiltak for inkludering. Det settes av betydelige midler til dette formålet på offentlige budsjetter, og AFFO er en av aktørene som både på landsplan og lokalt tilbyr foreldre og barn gode ferieopplevelser sammen. Men vi har ikke plass til alle, og på dette området er det stadig et udekket behov.

Foreldrepermisjon

AFFO ønsker å prioritere barns oppvekst fremfor mange andre formål i samfunnet. Vi mener derfor at dagens permisjonsordning bør utvides, og at den må fordeles mest mulig likt mellom mor og far. Barnet trenger trygg kontakt med begge foreldrene, og tidlig kontakt er avgjørende for en god relasjon til både mor og far.

For å sikre barnas tilknytning til far, må dessuten fedre få samme selvstendige mulighet til å tjene opp rettigheter til foreldrepermisjon som mor. AFFO mener det er uakseptabelt at norske fedre fremdeles ikke er likestilte omsorgspersoner på dette området.